

CENA DZIENNIKA:

w Łodzi:

Rocznie rs. 9 k. —
Półrocznie „ 4 k. 50
Kwartalnie „ 2 k. 50

w Królestwie i Cesarstwie:

Rocznie rs. 12 k. —
Półrocznie „ 6 k. 50

Cena pojedynczego numeru 5 kop.

DZIENNIK ŁÓDZKI

pismo przemysłowe, handlowe i literackie.

CENA OGŁOSZEŃ:

Za jeden wiersz petitem lub za jego miejsce:

Zwykłe ogłoszenia: za 1 raz 7 kop.
za 2 razy 13 k., za 3 razy 18 k., za 4
razy 22 k., za 5 razy 25 k., za 6 razy
28 k. za więcej razy po 4 k. za każdy raz
Nekrologi: za każdy wiersz 12 kop.
Reklamy: za każdy wiersz 15 kop.
Stałe 8 wierszowe ogłoszenia adreso
we rs. 2 miesięcznie.

Kalendarzyk.

Dziś: Bogdana opata i Dyonizego b. m.
Jutro: Franciszka Borg. W. Zwyc. pod Chocim.
Wschód słońca o godz. 6 m. 8. Zachód o godz. 5 m. 28.
Długość dnia godz. 11 m. 20. Ubyło dnia godz. 5 m. 23.

Biuro Redakcyi i Administracyi
ulica Cegielniana Nr. 271/b.
ADRES TELEGRAFICZNY:
KULAKOWSKI, ŁÓDŹ.

Ogłoszenia przyjmowane są: w Administra-
cyi Dziennika oraz w Biurach Ogłoszeń Rajch-
mana i Frendlera w Warszawie i w Łodzi.

Rękopisy nadesłane bez zastrzeżenia — nie
będą zwracane.

WARTOŚĆ ŻYCIA LUDZKIEGO.

Na kongresie higienicznym w Hadze Dr. Rochard miał konferencję o wartości ekonomicznej życia ludzkiego. Konferencję tę w jej głównych zarysach podajemy tutaj słowy prelegenta, który wobec grona uczonych tak się odezwał: Wartość ekonomiczną życia ludzkiego nie była jeszcze poddana obrachowaniu. Hygieniści angielscy, którzy się zajmowali tą kwestją, jakoto: Chadwick, Farr, Douglas Gaston, James Paget, rozpatrywali ją tylko z punktu specjalnego a nie w jej całokształcie, jak ja to pragnę uczynić. Zamierzam bowiem bowiem jest oprzeć się na tych obrachowaniach, aby dowieść trzech następujących aforyzmów:

- 1-o. Każdy wydatek na higienę jest oszczędnością;
- 2-o. Nic nie jest tak kosztownem jak choroba, chyba śmierć;
- 3-o. Dla społeczeństw marnotrawstwo życia ludzkiego jest najbardziej rujnącem ze wszystkich.

Dla dowiedzenia tej tezy, chcę ustalić przedewszystkiem to, co narody kosztuje śmierć i choroba; dowiodę następnie, że jest rzeczą możliwą zmniejszyć ten okup i że higiena może już teraz dostarczyć im ku temu środków.

Lekarza więcej to kosztuje, niż kogokolwiek innego, gdy traktuje życie ludzkie jako towar; nie może się zatrzymywać przy tej kwestyi uczucia, lecz przywiązując wagę do zrobienia pewnych zastrzeżeń. Życie ludzkie niema ceny, gdy się je rozważa ze strony moralnej i niematerialnej; lecz obok tej wartości, która się nieda oznaczyć cyfrą, ma ono wartość wyłącznie materialną, jedyną, którą ma na względzie prawo, tę, którą mają na uwadze we wszystkich umowach zabezpieczenia na życie. Ta wartość ekonomiczna waha się do nieskończoności, lecz głównie na nią wpływa: wiek, płeć, miejsce zamieszkania i stanowisko

społeczne. Powiększa się ona od urodzenia do wieku zupełnej czynności, zostaje pewien czas bez zmiany, aby pochylić się ku starości, w której człowiek staje się przeczeniem wartości jako słaby, wariat, próżniak. Jest ta *niewartość*, jeżeli się tak wyrazić wolno, mniejszą u kobiety, niż u mężczyzny, u mieszkańca wsi, niż u mieszczanina; wzrasta się w miarę wyższego poziomu społecznego.

Z pomocą tych czynników, dostarczonych mi w części przez statystykę urzędową, podzieliłem Francję na małe grupy, których wartość obliczyłem. Zsumowałem wszystko i znalazłem, że cała ludność Francji przedstawia sumę 41,321,236,656 franków co na 37,672,048 mieszkańców daje 1,097 fr. na głowę. Cyfra ta jest daleko mniejszą od cyfry Chadwick'a (200 £.), Farr'a (159 £.), amerykańców (3,500 dolarów), lecz, o ile mi się zdaje, bliższą prawdy.

Podług tych danych, 858,237 zgonów, zaszłych w 1880 roku, normalnym, który przyjąłem za typ, przedstawia 940,686,444 fr. Dodając do tego koszty pogrzebu, które opuściliśmy, otrzymamy 1 miliard fr. Oto nasza dziesięcina śmiertelna.

Dla haraczu chorób przyjąłem za normę obliczenia dobroczynności publicznej. W roku 1880 pielęgnowano w szpitalach francuzkich 462,257 chorych przez dni 15,904,373 czyli 34 dni na chorego. Dni te kosztowały 31,808,756 fr. czyli dzień po 2 fr. Umarło 41,911 chorych czyli 9 zgonów na 100. Strata pracy, wynikająca z tych dni choroby, (2 franki mężczyzna a 1 fr. kobieta), daje sumę 22,087,419 fr. wyobrażając koszty bezrobocia, co czyni razem 53,896,175 fr. Ponieważ cyfra zmarłych jest znaną, prosta więc proporcja pozwala obliczyć straty, jakie za sobą pociągają choroby w domu. Wynoszą one ogółem 654,524,408 fr. czyli razem haracz płacony chorobom kosztuje 708,420,583 fr. Dodając tę sumę do dziesięciny zgonów, otrzymamy 1,649,107,027 fr. Śmierć więc i choroba kosztują Francję sumę, która przewyższa połowę jej budżetu. Gdyby można zmniejszyć tę śmiertelność o część dziesiątą, oszczędzonoby rocznie blisko 165 mil.

fr., co by stanowiło wspaniały budżet zdrowia a dowiodę, że można zmniejszyć więcej niż o 1/10.

Wszystkie choroby dziesiątkujące ludność, są chorobami zaraźliwymi, a wszystkie choroby zaraźliwe muszą kiedyś zniknąć, t. j. złagodzić do tego stopnia, że między przyczynami śmiertelności nie będą poważnym czynnikiem. Dowodzi tego rozumowanie i doświadczenie. Z chwilą, w której choroba przenosi się od chorego do człowieka zdrowego, można tej transmisji zapobiedz. Historia medycyny wylicza mnóstwo chorób, które zniknęły, a raczej zostały złagodzone. Zaraza, trąd, gorączka potowa (*ti suette*), choroba gangrenowa z wieków średnich, są już wspomnieniami. Kleśki mniej niszczące, które nas jeszcze zasmucają, znikną również pod wpływem tej higieny bezwiednej, której narody są posłuszne; lecz od nas zależy przyspieszenie tego ruchu, wpływającego na ich zniknięcie z pomocą daleko pewniejszych środków higieny naukowej.

W tem miejscu mówca przebiega najpospolitsze główne choroby, określając, ile one rocznie kosztują Europę i jakie są środki uwolnienia jej od tego haraczu. Kończy zaś mowę swoją w ten sposób:

Idee, które tu przedstawiłem, nie są ideałami jasnowidzącego, narzacego dla ludzkości o losach niemożliwych. Przebyłem już wiek złudzeń. Idee te opierają się na danych naukowych bez zarzutu i na nieubłaganej logice faktów. Chodzi o to, aby je urzeczywistnić w praktyce. Potrzeba na to dwu rzeczy: przekonać ludzi i uzyskać potrzebne pieniądze. Dla osiągnięcia pierwszego celu posiadamy wszystkie sprężyny, za pomocą których porusza się opinia publiczną; większe zachodzą trudności przy osiągnięciu drugiego. Potrzeba pierwszego zaliczenia funduszy, a narody nie są do tego skłonne. Lecz i źródło możnaby znaleźć. Europa utrzymuje w tej chwili (rok 1884) 2,384,600 ludzi pod chorągwią, nie licząc służby i wydatków na to olbrzymie uzbrojenie: 2,903,000,000 rocznie. A więc, niechaj budżet wojenny przyjdzie w pomoc budżetowi higieny. Zwróci on mu to w

stonasób w dniu walki. O, ja nie należę do tych, co się targują, gdy idzie o obronę kraju... Lecz to są myśli, na których niedobrze byłoby się zatrzymywać, zwłaszcza na kongresie higienicznym. Nie są one z naszej epoki i najlepiej o nich zapomnieć. Era wielkich wojen zbliża się do końca. Nie potrwa już może dłużej nad wiek jeden. Wojny znikną—jak zniknęły wielkie epidemie. Przy powstaniu tej ery pokoju nie stanie już nas, panowie; nasze wnuki być może jeszcze jej nie zobaczą. Lecz jej godzina wybiję, a to widzenie przyszłości pociesza nieco ze względu na smutki teraźniejszości. Jestto, być może, ostatnia iluzja, którą się jeszcze pieszczę, lecz tę chcę zachować aż do ostatniej godziny.

KORESPONDENCJE.

Warszawa, 7 października.

W tych dniach doniesiono z urzędowego źródła, że projektowane połączenie kolei fabryczno-łódzkiej z koleją iwangrodzkodąbrowską nie doszło do skutku, wobec niezgody decydujących sfer ministerialnych. Wiadomo, że z drugiej strony istniał projekt wcielenia pierwszej drogi do kolei warszawsko-wiedeńskiej i że towarzystwa obu dróg, ubiegających się o nabycie linii łódzkiej, prowadzący ze sobą walkę konkurencyjną, w której prześcigały się wzajemnie w ofiarowaniu rządowi najkorzystniejszych warunków i ustępstw. Trudno w tej chwili rozstrzygnąć, czy odmowa ministerium co do pierwszej kombinacji oznacza zgodę na drugą, bo z samego faktu odrzucenia odnośnej propozycji, wniosek taki jeszcze nie wypływa. Pozostawiając więc tę kwestję na boku, chcemy tylko czytelników zapoznać z tem, co z pozoru przemawiało za połączeniem kolei fabryczno-łódzkiej z iwangrodzko-dąbrowską. Zapozycamy w tej mierze uwag z „Warszawskiego Dniennika”, który przed kilkoma dniami sprawę tę szoroko omawiał, jednocześnie wszakże uzupełniony materiał pomienionego pisma własnymi informacjami i wyjaśnieniami.

Fakt zamiany kolei łódzkiej z drogi o

GEDALI.

OBRAZEK WIEJSKI

El. Orzeszkowej.

(Dokończenie—patrz nr. 225).

Na te propozycje wybuchały cienkie albo grube śmiechy, powstawały sarkania i nieskończone targi. Stefan gniewał się i krzyżeć zaczynał, Korejbina przewlekłe jęczała: „Bój się Boga, Gdalu, bójże się Boga!” Ktoś błagalnym głosem prosił o odstąpienie dziesiątki na cenie pierścienka. Janek wołał: „Gdalku, masz sobie za pilkę 40-ci groszy, tyle, ile chciałeś!” Trezor nawet wylażł z kąta, wmieszał się pomiędzy ludzi i poszczekując, wyciągając się, wciąż odpędzany, wciąż zabłoceni łapy próbował po towarach chodzić. Aż nad całym tym gwarem wzbił się srebrny głosik Jadwisi.

— Panie Tomkiewicz, proszę co kupić u biednego Gdalka!

Złośliwie to było wezwanie. Wróble na dachach świergotały, że nie było w okolicy większego skapca od ekonomy z Szumnej. Jednak, rozmiłowany w dziewczynie i jej posagu, konkurent zerwał się z ławy, czarny jego surdut rozepchnął siwe siermięgi parobków a długa twarz i sterzące wąsy schyliły się nad leżącymi na ziemi

towarami. Ręką wielką i szczerozłotym pierścieniem błyszczącą, grzebał wśród drobiazgów, szukając, wybierając... Chciał przypodobać się ulubionej, spełnić jej rozkaz i po długich wahaniach kupił sobie kościane spinki do rękawów, za całą złotówkę. Gdy na długich swych nogach odchodził ku stołowi, Jadwisia brata łokciem w bok trąciła.

— Dureń! — sarknęła zcicha.

— Paskudny człowiek — odmrugnał Janek; — nie pozwolę zanic, abyś szła za niego!

* * *

Noc była ciemna i tylko w górze jaśniejąca niezliczonymi gwiazdami, kiedy Gedali z bramy folwarku znowu na pole wychodził. Wnet za bramą powitał go krzyk polnych świerszczów. W trawie przydrożnej i zielskach ugoru ćwierkały one wielkim chórem, ostro, przenikliwie i tak prędko, tak śpiesznie, jakby im pilno było wyśpiewać swoją pieśń i przed północą umilknąć. Na drodze, pod rozłożystymi wierzbami, było zupełnie czarno; po szerokich polach mały wiatr szumiał cicho i monotennie. U stodoły, która tuż za bramą ciągnęła się niskim cieniem, stała wysmukła i nieruchoma topola. Żyd przyszedł do topoli, zdjął z pleców tłumok i przez chwilę szepejąc, rachował zarobek dzisiejszego wieczora. Sprzedał niemało, zarobił prawie pół rubla i był bardzo kontent. Tylko było mu zimno i jeść chciał. Nic to. Jutro ogrzeje się na słońcu i podje sobie u szynkarza w Szumnej. Przestał

rachować i spojrzał na gwiazdy. Pod nieruchomą topolą, ramiona wzniosł w górę i mówił wieczorną modlitwę.

— Dziękuję ci, Panie świata, żeś naród mój wybrał pomiędzy wszystkimi narody!

Kaszel nim wstrząsnął; pod koszulą z wielkimi dziurami, po ciele wychudłem i ciemnem przebiegły dreszcze.

— Dziękuję Ci, Panie świata, że stworzyłeś mnie tak, jako chciałeś!

W kilka minut potem leżał na wznak, z głową na tłumoku, z rękami opadłymi na mokrą trawę. Zdaleka, z pola, dochodziło gwizdanie Stefana, który stróżował znowu nad kartoflami i grochem. W czarnej ciemności wierzbowej alei, za-tępniały kopyta konia, na którym Tomkiewicz do domu odjeżdżał i wdali umilkły. Folwark był pogrążony w śnie. Daleko gdzieś grała trąbka pastusza. Świerszcze śpiewać przestały.

Gedali nie spał. Myślał może o niespodzianym dzisiejszym zarobku, który był winną jagodą na jego głogowym krzaku. A może, pomiędzy gwiazdżystem niebem a bezsennymi jego oczyma, gorączka suchotnika zawiesiła ludzi-aniółów, którzy szli w górę i zstępowali na dół, aby siać słodkość i światłość na ziemi, na której kiedyś nie będzie już ani biedy, ani klótni, ani takich co płaczą i w sercu swem krzyczą, że im bardzo źle...

K O N I E C.

samodzielnym zarządzie na odnogę innej kolei, znajduje ekonomiczne poparcie w tej łatwej do zrozumienia okoliczności, że oddzielna administracja drogi żelaznej tak krótkiej, jak fabryczno-łódzka, posiadająca tylko 26 wiorst, czyni wydatki stosunkowo bardzo drogiemi. Drugi wzgląd jest strategiczny natury, mianowicie połączenie z drogą iwanogrodzką musiałoby mieć za skutek przełożenie szyn na szerokotorowe. Ale obie te przyczyny mogłyby mieć równe nzwzględnie w połączeniu kolei łódzkiej z warszawsko-wiedeńską, bo przy tej kombinacji przewidziano również potrzebę położenia drugiego toru. Aby objaśnić sobie wyłączne argumenty na korzyść projektu przeciwnego, trzeba przedewszystkiem przypomnieć warunki koncesyi drogi łódzkiej. Według nich, rząd na prawo wykupu tej kolei po upływie 20 lat od jej otwarcia, czyli w połowie 1886 r., ostateczny zaś termin koncesyi kończy się za 75 lat, t. j. w 1941 roku. Rząd zagwarantował dochód z akcyj i na podstawie tego zobowiązania zapłacił w przeciągu pierwszych 15 lat istnienia kolei łódzkiej 900,000 rubli, które ulegają zwrotowi z chwilą, gdy na to pozwoli wzrost dochodów drogi. Dziś czysty dochód, jaki przynosi ta kolej, oblicza się na 200,000 rubli rocznie, a zatem rząd może płacić skarbowi po 100,000 rs. co rok, czyli umorzyłby swój dług w przeciągu lat 9.

Znając te warunki, możemy zrozumieć korzyści oferty, jaką dla połączenia drogi łódzkiej z iwanogrodzką przedstawił rządowi akcyonaryusz obu kolei. Tu wtrącić musimy jeszcze nawiasowo, że sam zarząd drogi łódzkiej oświadczył się za tym projektem, z tego prostego powodu, że znacniejszymi akcyonaryuszami obu towarzystw są jedne i te same osoby. Otóż zaofiarowania te brzmią jak następuje: akcyonaryusz zgadzają się na niezwłoczny wykup, zadawalają się roczną wypłatą ze skarbu 124,000 rubli do czasu upływu koncesyi, t. j., jak już wiemy, do 1941 roku. W ten sposób rząd zyskałby całą przewyżkę czystego dochodu nad sumę 124,000 rubli, mogąc mniej więcej wynosić 76,000 rs., ponieważ wpływ netto drogi obliczają się na 200,000 rubli. Oprócz tego kolej iwanogrodzko-dąbrowska obowiązując się własnym kosztem zamienić tor na szeroki.

Znacznie bardziej wygórowane warunki stawiają akcyonaryusze kolei łódzkiej na wypadek połączenia jej z warszawsko-wiedeńską; żądają oni, aby rząd zobowiązał się wypłacać im rocznie do perkluzyjnego terminu koncesyi sumę, równającą się przeciętnemu zyskowi z ostatnich pięciu lat, który na podstawie dochodów z lat od 1879—1883, oblicza się na 163,000 rubli, czyli suma ta wyższą jest, niż w pierwszej ofercie o około 40,000 rs. Rozmiary tej sumy byłyby takimi tylko w tym wypadku, gdyby dochód z roku bieżącego i 1885 nie powiększył się, bo połączenie ma dopiero nastąpić w r. 1886. Przypuścić zaś to trudno, wobec dotychczasowego stopniowego wzrostu wpływów drogi łódzkiej; gdy bowiem w r. 1881 czysty dochód wynosił tylko 92,000, następnego doszedł już do 126,000 a w 1883 r. do 200,000 rs.

Zachodzi teraz pytanie, dlaczego kolej iwanogrodzko-dąbrowska tak się garnęła do

drogi łódzkiej, iż gotową była ponieść tak znaczne ofiary, bo ostatecznie były to ofiary tylko towarzystwa pierwszej drogi, które akcyonaryuszom łódzkiej musiałoby dać przy zamianie równoważne z obecnymi tytuły. Odpowiedź leży w naturalnem i ekonomicznem przeznaczeniu nowobudującej się drogi. Zasada się ona na transporcie węgla kamiennego, a mianowicie na przewozie tego materiału opałowego do gubernij kieleckiej i radomskiej, gdzie istnieją zakłady fabryczne żelaza. Tymczasem, do tej pory fabryki w obu okolicach spożytkowują przeważnie drzewo i muszą zostać przekształcone, zanim będą w stanie zastosiować do swego wytwórstwa węgiel kamienny. Potrwa to kilka lat, a do tego czasu droga iwanogrodzko-dąbrowska na znaczne dochody liczyć nie może.

Dlatego niezmiernie ważny interes ma pomieniona kolej w przyciągnięciu do siebie dowozu węgla do Łodzi, gdzie rocznie konsumuje się 18 mil. pudów. Pomimo tego, że byłaby to droga dłuższa, bo prowadziłaby po linii Dąbrowa-Bzin-Koluszki, transport wypadłby taniej, mianowicie o $\frac{1}{10}$ kop. na pudzie, ponieważ droga iwanogrodzko-dąbrowska według warunków swej koncesyi obowiązując jest przewozić węgiel po $\frac{1}{65}$ kop. za pud i wiorstę, a warszawsko-wiedeńska pobiera $\frac{1}{45}$, łódzka zaś $\frac{1}{24}$. Zniżenia taryfy ze strony kolei warszawsko-wiedeńskiej spodziewać się nie można, gdyż kolej ta przywozi rocznie do Warszawy 50 mil. pudów węgla, a więc odpowiednia zmiana opłaty, zmniejszyłaby znacznie dochód.

Przytaczając tu ten wzgląd, niemamy wcale zamiaru oświadczać się za połączeniem kolei łódzkiej z iwanogrodzko-dąbrowską, lecz stawiamy go głównie jako argument, który ostatniej wskazywał pożytek z pomienionej kombinacji. Rozważamy tu sprawę tylko teoretycznie, a dopiero po wyłożeniu warunków kolei warszawsko-wiedeńskiej i ekonomicznych powodów, przemawiających za tem połączeniem, będziemy mogli wyrazić własne zdanie.

Jedno, jak i drugie odkładamy do przyszłej korespondencji.

Sprawozdania targowe.

Giełda londyńska. Sprawozdanie tygodniowe (do dnia 4 października).

Na giełdzie tutejszej interes rozwijał się w tygodniu ubiegłym dość oziębiało, o stanowczej tendencji nie może być nawet mowy. W polityce nie wydarzyło się nic takiego, co mogło podnieść giełdę w jednym lub drugim kierunku, chociaż nie brakło pogłosek rozmaitych, prawdopodobnych lub zgoła niemożliwych. Spodziewanego polepszenia stosunków handlowych nie widać, przeczko skrupowany jest kapitał wkładowy. W warunkach takich ucierpiały znowu szczególnie papiery państwowe zagraniczne, które, dając wysoki procent, nabywane były zwykle z upodobaniem przez kapitalistów angielskich. Wysoki kurs pieniędzy wywiera nacisk na konsolę, a dla papierów indyjskich państwowych, akcyj banku angielskiego i innych papierów tej kategorii, interes ustał zupełnie. Papiery kolonialne trzymały się mocno, z wyjątkiem

pożyczek przyładkowych, na które niekorzystnie oddziaływa krytyczne położenie Afryki południowej. Dla papierów kolejowych angielskich tydzień ubiegły był pomyślnym; piękna pogoda i pomyślny wykazy ruchu przewozowego obudzały ochotę do kupna. Najwyższe notowania nie zdołały się jednak utrzymać, mówią bowiem, że stosując się do niekorzystnego położenia handlu, zarządy dróg żelaznych będą musiały obniżyć taryfę dla niektórych towarów. W dziedzinie papierów państwowych zagranicznych panowało usposobienie mocne, lecz obrót był ograniczony. Przedmiotem rozleglejszych interesów były tylko pożyczki rosyjskie, które nabywano w większej ilości na rachunek Berlina, przyczem podniósł się kurs tych papierów o 1 do $1\frac{1}{2}\%$. Z ożywieniem nabywano także rentę złotą węgierską, dążło się do jednak kosztu renty złotej austriackiej, która spadła o 1% wskutek silnej podaży, podczas gdy pierwsza zyskała $\frac{1}{2}\%$. Papiery francuskie, włoskie, tureckie i inne, zostające pod wpływem giełdy paryskiej, podnosiły się cokolwiek w kursie, w końcu jednak wystąpiła silna reakcja, wywołana przez słabą postawę papierów egipskich wskutek pogłoski o odwołaniu lorda Wolseleya z Egiptu.

Wetna. Charków. Na jarmark pokrowski w Charkowie dowieziono dotychczas wełny około 30,000 pudów.

Wetna. Bradford, 2 października. Położenie targu tutejszego nie uległo w tygodniu ubiegłym żadnej zmianie. Obroty, jakkolwiek umiarkowane, wystarczały jednak do podtrzymania cen dawniejszych, a nawet oddziaływały wzmacniająco. Przędzalnicy nabywają bez przerwy wełnę do chwilowego użytku; pod tym względem utrzymuje się na targu usposobienie stałe i mocne, jakiego nie było od lat wielu. Wszystkie gatunki przędzy mają popyt dobry; interes nie miał takiej rozległości, jaką miał w ciągu poprzednich tygodni, w każdym jednak razie był bardzo znaczny. Wywóz tkanin zwiększa się niemal z każdym tygodniem, popyt krajowy natomiast jest umiarkowany.

PRZEMYSŁ I HANDEL.

Nowe towarzystwo akcyjne przemysłowo-handlowe. W tych dniach zatwierdzoną została ustawa nowego towarzystwa akcyjnego przemysłowo-handlowego pod firmą „Kuźniński, Łucki i spółka.” Nowa instytucja ma szerokie atrybuty, których działalność skierowaną będzie nie tylko na Królestwo Polskie, lecz także na Wołyń i Cesarstwo. Towarzystwo to ma na celu rozwój różnych gałęzi przemysłu fabrycznego, rękodzielniczego, drobnego wiejskiego, oraz prowadzenia handlu towarami surowymi i przerobionymi, tak w kraju jak i zagranicą. Punktem centralnym operacji przemysłowo-handlowych towarzystwa, będą dobra „Stepangorod,” położone w gubernii wołyńskiej, w powiecie łuckim, w pobliżu budującej się drogi wileńsko-rowieńskiej przy stacji Dąbrowicy, mającej lasu 6,255 dziegieci. Las ten eksploatowany będzie na materiał budowlany i przemysłowy do budowy różnych zakładów i fabryk.

Fabryki zapalek, których wyrób wpływa

szkodliwie na zdrowie, mają uleść zamknięciu.

Księgi kontroli. Stosownie do rozporządzenia departamentu handlu i rolnictwa we wszystkich urzędach powiatowych zaprowadzone zostają księgi stałej kontroli inwentarza, w których zapisywane będą wiadomości o przybywaniu i ubywaniu inwentarza według raportów kancelaryj gminnych, a w pewnych okresach czasu z tych cyfr uformują się wykazy statystyczne.

Kronika Łódzka.

(—) **Poświęcenie nowego kościoła ewangelickiego.** O godzinie 9-ej rano poczęły się gromadzić tłumy na Rynku Nowym, przed starym kościołem ewangelickim. Nadięgały cechy z chorągwiami, których naliczyliśmy trzydzieści kilka. Straż ochotnicza wzięła na siebie obowiązek utrzymywania porządku w pochodzie.

O godzinie 9 $\frac{1}{2}$ otworzono drzwi kościoła, z kądem po krótkim nabożeństwie, odprawionem przez księdza Wernitza, wyruszył pochód z J. Eminencyą biskupem Ewerthem na czele i posuwał się według określonego programu ulicą Piotrkowską ku nowemu kościołowi. W pochodzie wzięło udział dwadzieścia pięć osób z duchowieństwa ewangelickiego. W dalszym ciągu postępowały korporacje, — a więc bractwo strzeleckie, towarzystwa chórów łódzkich i cechy. Straż ochotnicza utworzyła szpalier i prowadziła w ten sposób cały pochód, niedopuszczając zbytniego wciskania się tłumów do środka.

Wszystkie okna, balkony a nawet dachy domów mniejszych wzdłuż całej ulicy Piotrkowskiej były gęsto obsadzone przez ciekawych widzów. Sklepy pozamykano.

Pochód uroczysty doszedł aż do ulicy Kościelnej, gdzie zbudowano pierwszą bramę tryumfalną — i skręcił wprost ku kościołowi. Przy ujściu ulicy, opodal kościoła nowego, wznosiła się druga brama, przybrana zielenią i kwiatami. Cały plac przed kościołem był już zapelony nieprzelicznym tłumem oczekujących na pochód, a zebrano się na placu i ulicach przyległych około 30,000 osób. U bramy kościelnej oczekiwali pochodu dostojni goście, zaproszeni przez komitet kościelny.

Przy akompaniamencie instrumentów dętych zaintonowano pieśń N. 478 „Cześć i chwała Dobru Najwyższemu,” poczem ksiądz pastor Behrens z Nowego dworu wypowiedział mowę w języku polskim, głosem donośnym i uroczystym. Mówca cofnął się w odległe wieki, zaznaczył walkę kościoła chrześcijańskiego z zwycięstwem jego. Nakłaniał do jedności i zgody wobec jedynego celu, ku któremu dążą wszystkie narody chrześcijańskie, wobec jedynego Boga i jedynej pocięchy religijnej, której człowiekowi żadne doktryny światowe zastąpić nie mogą. Zakończył mowę słowami Pisma Świętego, które oddał nieprzerwanie głoszone w ołtarzu nowozbudowanej świątyni. W tymże duchu mniej więcej wypowiedział następnie mowę w języku niemieckim ksiądz pastor Buhse, poczem pan Grohmann odczytał krótkie sprawozdanie z dzieła budowy i wręczył J. Em. ks. biskupowi klucz złoty, którym tenże, po krótkiej

winę srodze. Biedna mała Ida ciężko opłacała jeden fałszywy krok, popełniony w przystępie rozpacz, spowodowanej zawiedzioną miłością, upokorzoną dumą. Losy okrutnie pomściły to nieszczęsne małżeństwo, zawarte ze starcem, na przekór niewiernemu kochankowi.

Karolek tedy został spadkobiercą posiadłości p. Welborna, co wraz z jego osobistymi dochodami stanowiło książęcy majątek. Lecz mnie ze wszystkich tych wspomnianych dóbr cieszył jedynie Riverdale Hall. Spędziwszy w nim tyle błogich dni, szczególnie była mi, iż znów w murach jego zamieszkać będę mogła.

Nowy rok się zbliżał a my ciągle jeszcze byliśmy gośćmi pp. Lyon. Magdusia ani chciała słyszeć o odjeździe naszym przed egzekucją, jak mówiła.

Byłoby to szkaradnie, niegodziwie z twojej strony, Ethel, opuszczać mnie w podobnej chwili, perswadowała. Nie chcę nawet słyszeć o tem. Coby świat powiedział, gdybym została skazaną na powieszenie, a przyjaciele zostawiliby mnie na pastwę memu losowi? A ja wychodzę zamąż, co przecież jest stokroć gorzej. Jak serce twoje może znieść myśl podobną? Gdybyś nie była tak nieczuła, jak ten kamień młyński tam na dole, równie okrutny pomysł nie postalby ani na chwilę w twojej głowie.

Ha! trudna rada, skoro muszę, niema co mówić. Uchylam się przed twą wysoką mądrością, droga Magdusiu. Czy oprócz Madzi i mnie, nie będziesz miała innych koleżanek?

(Dalszy ciąg nastąpi).

JEDEN FAŁSZYWY KROK!

PRZEZ

May Agnes Fleming.

Przełożyła z angielskiego

BRONISŁAWA NEUFELDÓWNA.

—

(Dalszy ciąg — patrz Nr. 225).

— Ach! wszystko jest aż nadto prawdziwym, — odparła Magdusia załamując ręce. Biedna, biedna Ida! O Ethel! co za okropny los!

Upadłam na sofę, łkając zeicha i ukryłam twarz w dłonie.

— A on jest na dole, Ethel, — ciągnęła dalej Magdusia przyciszonym, zatrwożonym głosem. Nie został zabity, więc go przynieśli tutaj. Pytał się o ciebie, chciał się z tobą widzieć, czy zejdziesz do niego?

Wiedziała o kim mówiła i podniosłam się.

— O Ethel, jakaś ty blada! Może nie będziesz wstanie zejść na dół?

— Owszem, — rzekłam głosem tak dziwnym i ochrypłym, że sama przeraziłam się dźwiękiem jego. Pójdę do niego. Czy będzie żył?

— Nie, — kona. O! to okropne, Ethel. Posłali po księdza, doktora, adwokata, — ale ksiądz nie chciał nawet widzieć. Zrobił testament i Frank mówi, że wszystko zapisał Karolkowi.

— Kto jest przy nim?

— Wszyscy. Madzia tylko dostała spa-

zmów i poszła do siebie. O Ethel, straszna jest jego agonja.

Zacmilo mi się w oczach i zatoczyłam się, idąc do drzwi.

— Oprzyj się na mnie. Może byłoby lepiej, gdybyś została?

— Pójdę, — zawołałam namiętnie. Muszę iść. Gdzież on jest?

Magdusia objęła mnie wpół i zaprowadziła do oświetlonego posępnym, szarym światem pokoju, w którym owinięty ulubionym swym długim płaszczem, leżał konający Ernest.

Pełno było ludzi w pokoju, lecz ja widziałam tylko jego. Twarzy nie miał oparzonej, a na mój widok słaby blask zajaśniał w jego oczach. Uklekłam przy nim.

Konającemu przebaczymy wszystko. Pamiętałam tylko, że był on Idzie droższym nad świat cały — i zapłakałam nad nim, jak gdyby był moim bratem.

— Byłem pewny, że pani przyjdzie, — rzekł słabym głosem. Ona kochała cię i pani ją też niegdyś kochałaś. Przez pamięć na tę miłość, może przebaczysz mi pani.

— Niechaj niebo panu przebaczy! Mnie nigdy pan nie skrzywdziłeś.

— Skrzywdziłem każdego z jej przyjaciół i śmiercią jedynie mogę winę mą zniżyć. Nie płacz nademną miss Danvers... Jam leż twych niewart. O Idol! jam twym zabójcą!

Wyraz śmiertelnej trwogi wykrzywił mu twarz, która przez chwilę drgała konwulsyjnie.

— Ta noc, — rzekł po chwili już nieprzytomnie, ta złowroga noc, gdy ujrzałem ja pierwszy raz przed klonem róż w Riverdale Hall... Patrz! Ręce ma pokaleczone...

zbroczone krwią... ucieka odemnie... Ach! Idol! Idol! wróć się!

Umierający rzucał się niespokojnie, wodził dokoła ciemnymi, zachodzącymi już mgłą śmierci oczyma i zatrzymał je na Karolku, który ukrywając twarz w dłoniach stał oparty o kominek. Dziwny, błagający, bojaźliwy wyraz zajaśniał w spojrzeniu konającego.

— Byłem nikczemnikiem, wiem o tem, ale odpokutowałem ciężko. Nawet ty Karolku, możesz przebaczyć umierającemu.

Karolek odwrócił się i ukląkł przy nim, schwyciwszy drugą rękę jego.

— O, Ernestie! Ernestie! byłeś dla mnie droższym, niż brat rodzony — zawołał z oczyma pełnemi łez. Niechaj ci niebo przebaczy, tak jak ci przebaczam!

Słaby uśmiech zadowolenia ożywił na chwilę sztywniejące już rysy.

Zegnaj mi Karolku, — rzekł dogorywającym głosem — nie będziemy już razem łowili pszczoły w Riverdale. Nie żałuj mnie... tak lepiej...

Zakrył oczy ręką; dłoń, którą trzymałam, lodowaciała w moim uścisku; podniosłam oczy. Szary cień śmierci padał powoli na twarz jego. Nagle straszne konwulsyjne drganie podrzuciło kilkakrotnie sztywniejące ciało, powieki opadły do połowy na stojące już słupem i pokryte bielmem oczy, usta wykrzywiły się kurczowo i wydawszy ostatnie, zaledwie dosłyszalne tchnienie, Ernest Welborn żyć przestał.

ROZDZIAŁ XIV.

W familijnym grobie, jedno obok drugiego, spoczęli Ida i Ernest ułożeni do snu wiecznego, po zbyt krótkiej, doczesnej wędrówce. Jeżeli zbłądzili, odpokutowali za

